

Vishnuvaibhavam

——
विष्णुवैभवं
——

Document Information

Text title : Vishnu Vaibhavam

File name : viShNuvaibhavam.itx

Category : vishhnu

Location : doc_vishhnu

Proofread by : Suba Ramesh, NA

Latest update : January 5, 2022

Send corrections to : sanskrit@cheerful.com

This text is prepared by volunteers and is to be used for personal study and research. The file is not to be copied or reposted without permission, for promotion of any website or individuals or for commercial purpose.

Please help to maintain respect for volunteer spirit.

Please note that proofreading is done using Devanagari version and other language/scripts are generated using **sanscript**.

January 5, 2022

sanskritdocuments.org

విష్ణువైభవమ్

అథ విష్ణుసంహితాయాం తృతీయః పటలః ।

సిద్ధః-

అథ వక్ష్యామి సక్షేపాద్ విష్ణోర్వైభవముత్తమమ్ ।

యేన జ్ఞాతేన శుద్ధాత్మా వైష్ణవం పదమాపుయాత్ ॥ ౧॥ (జ్ఞానేన)

దేవతేహ పరం జ్యోతిరేక ఏవ పరః పుమాన్ ।

స ఏవ బహుధా లోకే మాయయా భిద్యతే స్వయా ॥ ౨॥

పురుషాఖ్యః స్వయం మాయాం ప్రకృతిం వ్యజ్య స ద్విధా ।

స్థితస్త్రీధా చ సత్త్వాదిగుణభేదాత్ ప్రతీయతే ॥ ౩॥ (స్థితం స్త్రీధా)

విష్ణుబ్రహ్మశివాఖ్యోఽసౌ స్థితుత్పత్త్యంతకృన్మతః । (విష్ణుర్బ్రహ్మ)

మూర్తయో వాసుదేవాద్యాః ధర్మజ్ఞానాదిభేదతః ॥ ౪॥

చతస్రస్రస్య విజ్ఞేయా వేదవర్ణయుగాశ్రయాః ।

పరమేష్ఠీ పుమాన్ విశ్వో నివృత్తిః సర్వ ఇత్యసౌ ॥ ౫॥

పంచాధోపనిషదేభదాన్మహాభూతత్వమాగతః ।

మనఃశ్రోత్రాదిభిః షడ్భిరక్షేచ్ఛ హృదయాదిభిః ॥ ౬॥

షడక్షరాత్మకో నిత్యమృతుభిశ్చైష భిద్యతే ।

సప్తవ్యాహృతిభిర్లోకైశ్చన్దోభిః ఋతుభిస్తథా ॥ ౭॥

సప్తధా భిద్యమానోఽసౌ విజ్ఞాతవ్యో విచక్షణైః ।

అష్టప్రకృతిభిశ్చాసావష్టమూర్తిభిరేవ చ ॥ ౮॥

అష్టాక్షరమయో నిత్యమష్టధా వైష భిద్యతే ।

నారాయణో నృసింహశ్చ వరాహో వామనస్తథా ॥ ౯॥ (వారాహో)

రామబ్రహ్మన్యసూర్యాశ్చ చన్ద్రసైర్నవధా స్థితః । స్మృతః)

ఇన్ద్రోఽగ్నిశ్చ యమశ్చైవ నిర్వృతివరుణస్తథా ॥ ౧౦॥

వాయుశ్చ సోమ ఈశానో బ్రహ్మనస్తశ్చ తే దశ ।

ఏకాదశేన్ద్రియైర్భిన్నస్తథా ద్వాదశమాసపైః ॥ ౧౧॥ (ఏకాదశేన్ద్రియైశ్చైవ తథా)

స త్రయోదశథా చైవ విశ్వేదేవాదిభిః స్మృతః ।

స చతుర్దశథా భిన్నో మనుభిశ్చాక్షుషాదిభిః ॥ ౧౨॥

తిథిభిశ్చైవ విజ్ఞేయః స పంచదశథా స్థితః ।

స్వరైః షోడశథా భిన్నో దిక్కోణావాన్తరైస్తథా ॥ ౧౩॥

మూర్త్యున్తరైశ్చ విజ్ఞేయో బహుథా తస్య విస్తరః । (మూర్త్యున్తరైస్తు)

ఏకద్విత్రిపతుష్పంచుషడాద్యా విశ్వతోముఖాః ॥ ౧౪॥

ముఖభేదాః సమాఖ్యాతాస్తస్య విశ్వాత్మనో హరేః ।

హ్యోదయో విశ్వతఃపాణేర్బుజభేదాస్తథా స్మృతాః ॥ ౧౫॥

వివిధాభరణా దీర్ఘా వివిధాయుధధారిణః ।

మూర్ధానశ్చైవ తస్యోక్తా లసన్మకుటకుణ్డలాః ॥ ౧౬॥ (లసన్మకరకుణ్డలాః)

సహస్రం పారుషే సూక్తే పాదాశ్చాక్షీణ్యనేకశః ।

హిరణ్యగర్భోఽనేకాత్మా విమలః శ్యామ ఏవ చ ॥ ౧౭॥

నీలః పీతశ్చ రక్తశ్చ నానావర్ణశ్చ కీర్తితః ।

చన్ద్రాదిత్యౌ స్మృతౌ తస్య వామదక్షిణలోచనే ॥ ౧౮॥

బ్రహ్మణమాహుర్మూర్ధానం కేశాంశ్చాస్య వనస్పతీన్ ।

భ్రువోర్మధ్యం తథా రుద్రం సోమం చ మనసి స్థితమ్ ॥ ౧౯॥

ఏకాదశాస్య విజ్ఞేయా రుద్రాః కణ్ఠం సమాశ్రితాః ।

నక్షత్రగ్రహతారాశ్చ దశనాస్తస్య కీర్తితాః ॥ ౨౦॥

ధర్మాధర్మౌ తథోర్ధ్వాధరోష్ఠసముటమాశ్రితో ।

ఇన్ద్రాగ్నీ తాలుకే తస్య జిహ్వో చైవ సరస్వతీ ॥ ౨౧॥

దిశశ్చ విదిశశ్చైవ శ్రోత్రయోః సంవ్యవస్థితాః ।

వాయుః ప్రాణేషు విజ్ఞేయో మరుతోఽఙ్గులయః స్మృతాః ॥ ౨౨॥

ఋషయో రోమకూపస్థాః సముద్రా వస్తిగోచరాః ।

నద్యశ్చ వసుధా చాస్య నాగాశ్చ నలకే స్థితాః ॥ ౨౩॥

౧। 'స్తు', ౨। 'కరకు' ఖ। గ। పాఠః।

జానుస్థావశ్వినౌ దేవౌ పర్వతాశ్చోరుసంశ్రితాః ।

గుహ్యోఽస్య గుహ్యకా జ్ఞేయా వసవశ్చోరసి స్థితాః ॥ ౨౪ ॥ (వసవశ్చోరుసంస్థితాః, వసవశ్చోరరస్థితాః)

నఖాగ్రేషు చ విజ్ఞేయా దివ్యా ఓషధయః స్థితాః ।

నాసికాయాః పుటౌ జ్ఞేయావయనే దక్షిణోత్తరే ॥ ౨౫ ॥

ఋతవో బాహుమూలస్థా మాసాస్తస్య కరేషు చ ।

లలాటాగ్రే స్థితాః సిద్ధా భ్రువోర్మేఘాః సవిద్యుతః ॥ ౨౬ ॥

యక్షకిన్నరగన్ధర్వా దైతేయా దానవాస్తథా ।

రాక్షసాశ్చాచరణాశ్చాస్య జఠరం తు సమాశ్రితాః ॥ ౨౭ ॥ (జఠరం చ)

పితరః ప్రేతకూశ్మాణ్డవేతాలప్రమథాస్తథా । (వేతాలాః ప్రమథాస్తథా)

పాతాలగోచరాశ్చాస్య పాదయుగ్మే వ్యవస్థితాః ॥ ౨౮ ॥

పార్శ్వయోస్తస్య విజ్ఞేయా యజ్ఞా వైదికతాన్త్రికాః ।

అగ్నిహోత్రాదికర్మాణి వర్ణాశ్రమగతాని చ ॥ ౨౯ ॥

స్వాహాస్వధావషట్కారాః సర్వోఽస్య హృదయే స్థితాః ।

యే వై సహస్రనామానో విష్ణవః పరికీర్తితాః ॥ ౩౦ ॥

సహస్రమూర్తయస్తేఽత్ర యథాయోగమవస్థితాః ।

యతః సహస్రసంఖ్యేషి బహుసంఖ్యే ప్రకీర్తితా ॥ ౩౧ ॥

మూర్తయశ్చాస్య సర్వాస్తాః సంఖ్యేతీతా హ్యనేకతః ।

దేవాదీనాం చ సర్వేషాం మూర్తయోఽత్రైవ కీర్తితాః ॥ ౩౨ ॥

తస్మాత్ సహస్రమూర్తిః సన్ విష్ణుః సర్వాత్మకో మతః । (సం విష్ణుః)

దర్పణానాం బహుత్వే తు దృశ్యతే నైకతా యథా ॥ ౩౩ ॥

తద్వద్ బహుత్వం మన్యంతే విష్ణోస్తస్యాలృపేతసః ।

యథామృసీన్దబిమ్బాని ప్రతిశబ్దాశ్చ నైకథా ॥ ౩౪ ॥

ఏకోఽప్యాత్మా బహుష్వేవమిత్యాహుస్తత్త్వదర్శినః ।

పరమార్థమజానంతో మూఢాస్తస్వజ్ఞానమోహితాః ॥ ౩౫ ॥

క్షేత్రజ్ఞస్య బహుత్వం హి వదన్తిహ రమన్తి చ ।

బ్రాహ్మణా యస్య ముఖతః క్షత్రియా యస్య బాహుతః ॥ ౩౬ ॥

వైశ్యా యస్యోరుతో జాతాస్తద్విష్ణోః పరమం పదమ్ ।

ఈదృశం తం మహావిష్ణుమప్రమేయమనామయమ్ || 3౭||

తత్ప్రసాదాదృతే వక్తుం జ్ఞాతుం వా నైవ శక్యతే |

సర్వదేవాశ్రయో విష్ణుః సర్వే దేవాస్తదాత్మకాః || ౩౮||

అశేషం వాఙ్మయం చేదం లోకాలోకం చరాచరమ్ |

వ్యాప్తం విష్ణుశరీరేణ వాయునేవామ్బరం సదా || ౩౯||

సర్వే విష్ణుపరా దేవాః సర్వశాస్త్రేషు కీర్తితాః |

యతో జాతాఖిలా సృష్టిరస్తే తల్లయభాగినీ || ౪౦||

తతోఽన్యః పుణ్డరీకాఞ్ఞాత్ కో విశ్వం వ్యాప్య తిష్ఠతి |

ఆధారాధేయభావేన ద్విధావస్థో జనార్దనః || ౪౧||

సర్వభూతహితాయాసౌం స్థితః సకలనిష్కలః |

ఏవం చోభయరూపోఽసౌ జ్ఞేయో విష్ణుః పరాత్పరః || ౪౨|| (పరావరః)

స్థూలసూక్ష్మపరత్వేన త్రిధా చ భగవాన్ స్థితః |

ప్రభవిష్ణుర్మహావిష్ణుః సదావిష్ణుశ్చ స స్మృతః || ౪౩||

స హ్యత్యా చాంతరాత్మా చ పరమాత్మా చ స స్మృతః | (చ కీర్తితః)

వైరాజం లైఙ్గికం చైశం బహిరంతశ్చ సర్వశః || ౪౪||

శబ్దాదిశ్చిన్మయం రూపం జాగ్రత్స్విగ్నసుషుప్తిగమ్ | (శబ్దార్థశ్చిన్మయం)

మన్త్రానుస్వారనాదేషు త్రయమన్వేషయేద్ బుధః || ౪౫||

వేదే సాఙ్ఖయే చ యోగే చ పఞ్చరాత్రే చ కేవలే | (కేవలమ్)

ధర్మశాస్త్రే పురాణే చ మునిభిర్దేవమానుషైః || ౪౬||

పఠ్యతే నిఖిలైర్నిత్యం విశ్వం విష్ణుమయం జగత్ |

అతీతానాగతం చైవ వర్తమానం చ కిఞ్చన || ౪౭||

ఇన్ద్రియాణీన్ద్రియార్థాశ్చ భూతాంతఃకరణాని చ |

అవ్యక్తం త్రిగుణా మాయా విద్యా ధర్మాదయస్తథా || ౪౮||

నియతిశ్చ కలా కాలః సర్వమన్యచ్ఛ తస్మయమ్ |

విష్ణురేవ పరో దేవః సర్వభూతేష్వవస్థితః || ౪౯||

సర్వభూతాని చైవాసౌ న తదస్తీహ యన్న సః |

దేవాసురాదయో మ్రాత్యః పశవశ్చ సరీసృషాః || ౫౦||

తరువల్లితృణౌషధోఽ మహాభ్రాశనివిద్యుతః ।
శైలాబ్ధిసరిదారామనగరాణి సరాంసి చ ॥ ౫౧॥

లోకాశ్చానన్తకాలాగ్నిప్రేతావాసోరగాలయాః ।
సప్త భూరాదయో బ్రాహ్మశైవవైష్ణవసంజ్ఞితాః ॥ ౫౨॥

సర్వే చ విష్ణునైకేన వ్యాప్తా ఇత్యవధారయ ।
వరాహో భార్గవః సింహో రామశ్రీధరవామనాః ॥ ౫౩॥

అశ్వకృష్ణా చ దిక్షేషాం లోకైరణ్ణం సహాఖిలమ్ ।
యచ్ఛాన్తక్రమశేషేణ విష్ణోరేతా విభూతయః ॥ ౫౪॥

విశ్వవ్యాపితయైవైష విష్ణుత్వం ప్రాప్తవాన్ ప్రభుః ।
(విశ్వవ్యాప్తితయైవైష విష్ణుత్వం ప్రాప్తవాన్ విభుః)
వసనాత్ సర్వభూతేషు వాసుదేవత్వమేవ చ ॥ ౫౫॥

ఆదిమూర్తేః సమాకృష్ట ఇతి సజ్కర్షణః స్మృతః ।
ప్రద్యుమ్నో ద్యుమ్నపుష్టత్వాదనిరుద్ధోఽనిరోధనాత్ ॥ ౫౬॥

అచ్యుతోఽచ్యవనాద్ యోగాత్ త్రిధామా ధామభిస్త్రిభిః ।
విలోమేన్ద్రియగమ్యత్వాజ్ఞేయోఽన్తర్యామ్యధోక్షజః ॥ ౫౭

వైకుణ్ఠామలవర్ణత్వాద్ వైకుణ్ఠశ్చాయముచ్యతే । (వేకుణ్ఠామలవర్ణత్వాద్)
కేశౌ సర్గాన్తయోరస్య స్త ఇత్సేవైష కేశవః ॥ ౫౮॥

నరనారీప్రకర్తృత్వాన్నరాణాం చాయనాదయమ్ ।
నారాయణో నరోత్థానామయనత్వాదపాం చ సః ॥ ౫౯॥

మాధవో మధుషూతృత్వై ధవత్వాద్ వా శ్రియః స్మృతః ।
గాం విన్దతీతి గోవిన్దో దుఃఖానాం హరణాధరీః ॥ ౬౦॥

మధ్వాఖ్యాసురఘాతిత్వాదుచ్యతే మధుసూదనః ।
త్రిభిః వైస్వరికప్రైర్వాప్యస్త ఇతి జ్ఞేయస్త్రివిక్రమః ॥ ౬౧॥

వామనో హ్రస్వతాయోగాచ్ఛిధరో వహనాచ్ఛ్రియః ।
హృషీకాఖ్యేన్ద్రియేశత్వాధృషీకేశోఽయమీరితః ॥ ౬౨॥

పద్మం నాభేరభూద్ యస్య పద్మనాభస్తతః స్మృతః ।
ఉదరాలమ్బి దామాన్యేత్యుక్తో దామోదరశ్చ సః ॥ ౬౩॥

స రుద్ధో రోదనాజ్ఞాతో బ్రహ్మ బృంహణకర్మణా ।

ఇన్ద్రశ్చ పరమైశ్వర్యాద్ వహనాద్ వహ్నిరుచ్యతే || ౬౪ ||
 యమః సంయమనాత్ పుంసాం వరణాద్ వరుణస్తథా |
 వాయుర్వానాత సవాత సోమ ఈశశ్చేష్టో జనేష్వతః || ౬౫ ||
 ఆదిత్యోఽదితిపుత్రత్వాచ్చన్ద్రశ్చన్ద్రయతీతి సః |
 ఇత్యేవం గుణవృత్త్యాహ్యైః శబ్దైరేకోఽప్యనేకథా || ౬౬ ||
 ప్రతీయతేఽమృసీవేన్దుర్భహుత్వం నాస్య తావతా |
 యథా సర్వగతో వాయురతిసూక్ష్మో న దృశ్యతే || ౬౭ ||
 తథా సర్వగతో విష్ణురజ్జైస్సజ్జైస్తు దృశ్యతే |
 ఇచ్ఛాజ్ఞానక్రియాభేదాన తిస్రో వై తస్య శక్తయః || ౬౮ ||
 యాభిర్ద్వాదశథా భిన్నాశ్చతస్రస్రస్య మూర్తయః |
 సా తు శక్తిః పరా సూక్ష్మా యేచ్ఛాఖ్యా కామరూపిణీ || ౬౯ ||
 ఓతం ప్రోతం యయా సర్వం దృశ్యతే సచరాచరమ్ |
 ద్విధా విభజ్య సాత్మానం క్రియాజ్ఞానప్రవర్తనమ్ || ౭౦ ||
 ప్రకరోతి జగత్ కృత్స్నం స్వతస్త్రిమివ తద్వశాత్ |
 క్రియాశక్త్యాపరో విష్ణుః జ్ఞానశక్త్యా ఖగేశ్వరః || ౭౧ ||
 తం యజ్ఞపురుషం ప్రాహుస్తపశ్చన్దోమయం ఖగమ్ |
 ఇచ్ఛాశక్త్యా తు విజ్ఞేయః పురుషో యః పరోఽప్యయః || ౭౨ ||
 జ్ఞానపూర్వం ప్రవర్తేత క్రియా కర్తా తతః పునః |
 జ్ఞానాధారా క్రియా జ్ఞేయా న చైకా సమృద్ధవర్తతే || ౭౩ ||
 క్రియాజ్ఞానప్రభేదేన శక్తిరేకా పరస్య నుః |
 ద్విధా వ్యాప్య జగత్ కృత్స్నం చరాచరమవస్థితా || ౭౪ ||
 శక్తిశక్తిమతోర్యస్మాన్న భేదోఽస్తి పరస్పరమ్ |
 ఆభిన్నం తేన బోధవ్యం క్రియాజ్ఞానద్వయం బుధైః || ౭౫ ||
 ఏక ఏవ త్రిధారూపో భేదేనానేన సంస్థితః |
 క్రియా జ్ఞానం తథేచ్ఛా చ త్రితయం చైకమేవ హి || ౭౬ ||
 ఉపచారః స్మృతో భేద ఏకస్యైవ మహాత్మనః |
 ఖగోపేన్ద్రశివాశ్చైవమభిన్నాస్తేన కీర్తితాః || ౭౭ ||

ఇన్ద్రియాణీన్ద్రియార్థాశ్చ బుద్ధేరేవ విభూతయః ।
 అహఙ్కారవికారాశ్చ జలబుద్బుదవన్మతాః ॥ ౭౮॥
 గోష్యప్యనేకవర్ణాసు యథా క్షౌరకవర్ణతా ।
 తథాశ్రయేషు భిన్నేష్యప్యేకరూపమవేక్ష్యతామ ॥ ౭౯॥
 క్షణభగ్గీ జగత్ సర్వం విద్ధ్యేతత్ సచరాచరమ్ ।
 తదభక్యేకమేవేహ యద్ విష్ణోః పరమం పదమ్ ॥ ౮౦॥
 తస్యేశ్వరస్య చైశ్వర్యాత్ సర్వమేతత్ ప్రవర్తతే ।
 సేశ్వరం హి జగత్ కృత్స్నం నానీశ్వరమిదం భవత్ ॥ ౮౧॥
 క్షేత్రజ్ఞస్య బహుత్వం చ వదన్త్యజ్ఞానమోహితాః ।
 న క్షేత్రజ్ఞబహుత్వం తు తత్త్వజ్ఞానాం తు సమ్మతమ్ ॥ ౮౨॥
 ఉపాధిభేదాద్ యే త్వాహుర్బహుత్వం పరమాత్మనః ।
 సంసరన్త్యేవ తే మూఢా నాఘ్నవన్తి పరం పదమ్ ॥ ౮౩॥
 యేషాం విశ్వసృజోఽప్యస్య సర్వజ్ఞత్వమనీపితమ ।
 తైః ప్రమాణప్రమేయానాం సమ్బుద్ధో నోఽవధారితః ॥ ౮౪॥
 సంస్థానినాం సముత్పత్త్యా జగతో జన్మ యన్మతమ్ ।
 తదీశకృతమన్యోఽలం ప్రకృతేర్న హి చోదనే ॥ ౮౫॥
 తస్మాదీశకృతం విశ్వం తదూఢం తన్మయం తథా ।
 తత్పాలితం తదర్థ చ తదీయం చేతి గృహ్యతామ్ ॥ ౮౬॥
 తస్యేదృశస్య దేవస్య ప్రభావో నన్వదుర్గమః ।
 స్వయమేవ స తం వేద యది వా న తథా శ్రుతేః ॥ ౮౭॥
 యతో జాతాఖిలా సృష్టిరియం కో వేద తత్ పరమ్ ।
 అర్వాగ్దేవా హి తత్సృష్టా బ్రహ్మాద్యా అపి మూర్తయః ॥ ౮౮॥
 తథాపి మహిమోద్ధేశస్తస్యోక్తోఽచిన్త్యరూపిణః ।
 వక్త్రీ యన్మహిమానన్త్యం న తే విష్ణువీతి శ్రుతిః ॥ ౮౯॥
 ఇతి విష్ణుసంహితాయాం విష్ణువైభవం నామ తృతీయః పటలః ॥

Vishnuvai bhavam

pdf was typeset on January 5, 2022

Please send corrections to sanskrit@cheerful.com

